

**ZAMONAVIY AXBOROT KONIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI
VA ULARNING DIDAKTIK IMKONoyATLARI**

Abdumajidova Oysanam, Eshnazarova Charos

*Termiz davlat pedagogika instituti Pedagogika ijtimoiy
fanlar fakulteti psixologiya yo'nalishi 1-bosqich talabalari*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va ularning ta'lim jarayonidagi didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maqolada AKT yordamida o'quv materiallarini interaktiv va vizual tarzda taqdim etish, masofaviy ta'limni tashkil etish hamda o'quvchilarning mustaqil fikrlash va bilim olish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari ko'rsatib o'tiladi. Ushbu yondashuv pedagoglarga ta'lim sifatini oshirish va jarayonni individualashga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, didaktik imkoniyatlar, ta'lim jarayoni, interaktiv ta'lim.*

Bugungi tez o'zgarayotgan dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'limdan tortib kundalik hayotimizgacha chuqur kirib kelgan. Ta'lim tizimida esa bu texnologiyalar oddiy yordamchi vosita emas, balki jarayonning o'ziga xos harakatlantiruvchi kuchiga aylanmoqda. Darslik, doska va an'anaviy tushuntirishlar o'rniga interaktiv videolar, onlayn muhokamalar va raqamli platformalar paydo bo'lgani o'quv jarayonining mazmuniga ham, shakliga ham yangicha yondashuv olib kirdi. O'quvchi faqat tinglovchi bo'lib qolmay, darsning faol ishtirokchisiga aylanmoqda.

Pedagogika bilan shug'ullangan ko'plab mutaxassislar – Dewey, Papert va boshqalar – ta'lim o'zini o'zi faol o'zgartira oladigan, qiziqishga tayanadigan jarayon bo'lganda samarali bo'lishini ta'kidlaydi. Bugungi AKT esa aynan shu imkoniyatni beradi: o'quvchini qiziqtiradi, uni jarayonga tortadi va bilim olishni tabiiy jarayonga aylantiradi. Bugun ta'limda qo'llanilayotgan texnologiyalar faqat elektron taqdimot yoki kompyuterdan iborat emas. Ular virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar, interaktiv mashqlar, onlayn testlar, muhokama platformalari, hatto o'quvchilarning shaxsiy tempiga moslashadigan dasturlarni o'z ichiga oladi. Bunday imkoniyatlar darsni jonlantiradi, murakkab mavzularni oddiyroq tasavvur qilishga yordam beradi.

Ayrim tadqiqotchilar, masalan, E. Mazur o'zining “peer instruction” metodida texnologiya yordamida o'quvchilarning o'zaro fikrlashi ta'limning eng kuchli vositasiga aylanishini ko'rsatadi. Bu shuni anglatadiki, AKT faqat bilim berish uchun emas, balki o'quvchilarni muloqotga, mustaqil izlanishga va tahlil qilishga o'rgatish imkonini ham beradi. AKTning eng katta afzalliklaridan biri – uning har bir o'quvchining ehtiyojiga moslasha olishi. An'anaviy darsda barcha bir xil tempda o'qiydi, ammo texnologiyalar bunga majbur emas. Kimdir mavzuni tez o'zlashtiradi, kimdir unga ko'proq vaqt ajratadi – elektron platformalar buni hisobga oladi. Bu esa barcha o'quvchilar uchun teng

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

imkoniyat yaratadi. R. Clarkning tadqiqotlarida ta'kidlanishicha, o'quv jarayoni o'quvchining shaxsiy qiziqish va imkoniyatlariga moslashtirilganida natijalar ancha yuqori bo'ladi. Texnologiyalar buni amaliyotda amalga oshirishga yordam beradi.

Interaktiv metodlar bugungi ta'limning markazida turadi. Videolar, animatsiyalar, virtual laboratoriyalar murakkab jarayonlarni tushunishni osonlashtiradi. Masalan, biologiyada hujayra ichidagi jarayonlarni yoki fizika qonunlarini oddiy grafik emas, balki real harakatda ko'rish mumkin. Bu jarayon faqat bilim berish emas, balki o'quvchini o'ylashga majbur qiladi. J. Laurillardning fikricha, texnologiya o'quvchini "faqat tinglovchidan faol tahlil qiluvchiga aylantiradi". Darsning samaradorligi esa aynan shu faollikdan kelib chiqadi. Raqamli platformalar darsni tashkil etish va baholash jarayonini yengillashtiradi. Elektron jurnallar, onlayn test tizimlari, vazifalarni avtomatik tekshiruvchi dasturlar o'qituvchi vaqtini tejaydi va o'quvchilar natijalarini aniqroq tahlil qilish imkonini beradi.

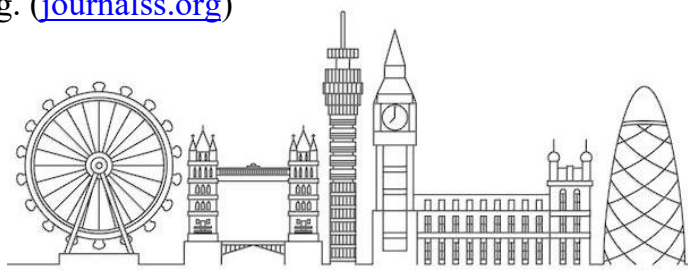
Shuningdek, AKT yordamida o'quvchi bilan o'qituvchi o'rtasidagi muloqot ham osonlashadi: masofaviy maslahatlar, elektron kutubxonalar va tezkor aloqa ta'lim samaradorligini oshiradi. Bugungi mehnat bozori texnologiyalarni biladigan, axborotni qayta ishlay oladigan, tahliliy fikrlaydigan yoshlarni talab qilmoqda. AKT bilan ishlash jarayonida o'quvchilar aynan shu ko'nikmalarni egallaydi: mustaqil izlanish, ijodkorlik, tezkor qaror qabul qilish, axborotga tanqidiy yondashish. Bu esa ta'limning vazifasini faqat bilim berishdan ancha kengaytiradi – u o'quvchini hayotga tayyorlaydi.

Albatta, AKT hamma joyda bir xil darajada joriy etilmagan. Ba'zan texnik vositalar yetishmaydi, ba'zan internet yaxshi ishlamaydi, ayrim o'qituvchilar esa texnologiyadan foydalanishga o'rganmagan bo'ladi. Biroq bu muammolar vaqtinchalik. Eng muhimi – texnologiyaning o'zi emas, balki uni to'g'ri ishlatishni o'rgatishdir. Metodik tayyorgarlik kuchli bo'lsa, AKT ta'lim jarayonini butunlay yangilashga qodir.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bugungi ta'limning ajralmas qismiga aylandi. Ular darsni jonlantiradi, o'quvchini jarayonga tortadi, bilim olishni qiziqarli qiladi va eng muhimi – har bir o'quvchi uchun teng, moslashuvchan, qulay ta'lim imkonini yaratadi. AKTni to'g'ri qo'llash pedagogning mahoratini oshiradi, o'quvchining fikrlash doirasini kengaytiradi va ta'lim sifatini butunlay yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni — Qo'qon universiteti xabarnomasi. (herald.kokanduni.uz)
2. Ta'lim boshqaruvida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli — Qo'qon universiteti xabarnomasi. (herald.kokanduni.uz)
3. Inklyuziv ta'lim jarayonida pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish — journalss.org. (journalss.org)

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

4. Raqamli pedagogika: zamonaviy ta'limda innovatsion texnologiyalar
roli — Maktabgacha va maktab talimi jurnali. (maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz)

